

ΧΡΗΣΤΟΣ Α. ΣΑΡΤΖΕΤΑΚΗΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΕΙΣ

Ἡ ἄποψις τοῦ Κώστα Γαβρᾶ, Μάρτιος 1998

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ

www.sartzetakis.gr

Ἡ ἄποψις τοῦ Κώστα Γαβρᾶ, Μάρτιος 1998

Ἡ δολοφονία τοῦ Γρηγορίου Λαμπράκη συνεκλόνησεν ιδιαίτέρως κάθε σκεπτόμενο ἄνθρωπο, καὶ μάλιστα τοὺς πνευματικοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων. Ὁ Βασίλης Βασιλικός συνέγραψε τότε, - μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀνακρίσεως, ὅταν ἡ μυστικότητα αὐτῆς ἔληξε καὶ ἡ δικογραφία καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἠδύνατο πλέον ἀπὸ κάθε ἐνδιαφερόμενον νὰ γίνουν γνωστά, - τὸ μυθιστόρημά του μετὸν τίτλον Ζ - ἀρχικὸν γράμμα τοῦ ρήματος εἰς τὸ σύνθημα «ὁ Λαμπράκης ζῆ», πὺν ἠκούσθη κατὰ τὴν κηδεῖαν τοῦ δολοφονηθέντος καὶ ἔγινεν, ἀπὸ τότε καὶ ἐπὶ χρόνον μακρὸν, καθημερινὴ κραυγὴ διαμαρτυρίας, ιδίως τῆς νεολαίας, ἐναντίον τοῦ καθεστώτος καταπιέσεως καὶ τυραννίας.

Τὸ μυθιστόρημα δὲν ἔχει τίποτε τὸ εὐρηματικὸν καὶ μᾶλλον στερεῖται λογοτεχνικῆς πρωτοτυπίας, ἀφοῦ οὐσιαστικῶς ἀποτελεῖ μίαν σχεδὸν συρραφὴν, μὲ ἀποσπασματικὴν παράθεσιν ὠρισμένων ἐντυπωσιακῶν γεγονότων ἀπὸ καταθέσεις, μαρτυρίες καὶ ἀπολογίαις τῆς ἀνακριτικῆς δικογραφίας. Προφανῶς ἀντίγραφον αὐτῆς εἶχεν εἰς τὴν διάθεσίν του ὁ συγγραφεύς, ἀφοῦ μόνον ἔτσι ἤμποροῦν νὰ ἐξηγηθοῦν ἀπομιμήσεις πιστῆς σημείων τῆς δικογραφίας. Ὅμως τὸ βιβλίον εἶχε τεραστίαν κυκλοφοριακὴν ἐπιτυχίαν, μεταφρασθὲν καὶ εἰς ἀρκετὰς ξένας γλώσσας. Ἡ ἐπιτυχία αὐτή, ἢ ὅποια καὶ κατέστησε τότε γιὰ πρώτη φορὰ τὸν συγγραφέα του εὐρύτερα γνωστὸν, ὠφείλετο κυρίως εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦ βιβλίου, λόγῳ τοῦ μεγίστου ἐνδιαφέροντος τοῦ κόσμου νὰ διαβάσῃ ὅτι σχετικὸ μετὴν δολοφονία τοῦ Λαμπράκη καὶ κυρίως μετὸ θαυμαζόμενον ἔργο τῆς ἀνακρίσεως. Διὰ δὲ τοὺς ξένους τὸ ἐνδιαφέρον ὑπεκινήθη καὶ ἀπὸ τὰ γεγονότα, ὅτι εἶχεν ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιβληθῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ στρατιωτικὴ δικτατορία τῆς 21.4.1967, ὃ δὲ Ἄνακριτὴς Χρῆστος Σαρτζετάκης συμπεριλαμβάνετο μετὰ τῶν θυμάτων τῆς : ἀπολυθεῖς ἀπὸ τὸ Δικαστικὸν Σῶμα, συλληφθεῖς, ἀγριώτατα βασανισθεῖς καὶ κρατηθεῖς, χωρὶς νὰ παραπεμφθῆ εἰς δίκην, ἐπὶ ἔτος περίπου, γεγονότα, τὰ ὅποια καὶ ἔγιναν ἀμέσως πασίγνωστα εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον.-

Μεταξὺ τῶν ἀναγνωστῶν τοῦ βιβλίου καὶ ὁ σταδιοδρομῶν εἰς τὸ Παρίσι Ἑλληνοσκηνοθέτης Κώστας Γαβρᾶς, συγκλονισθεῖς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ γεγονότα τῆς Θεσσαλονίκης, ὃ ὅποιος καὶ συνέλαβε μετὴν ἀνάγνωσίν του τὴν ιδέαν τῆς μεταφορᾶς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν ὀθόνην. Ἰδέαν, τὴν ὅποιαν καὶ ἐπραγματοποίησε βάσει σεναρίου τοῦ ἰσπανογάλλου *Jorge Semprun*. Ἡ ὁμοτιτλος τοῦ βιβλίου **κινηματογραφικὴ αὐτὴ ταινία «Ζ»**, εἰς τὴν ὅποιαν μάλιστα προεισαγωγικῶς ρητῶς ἀναφέρεται, ὅτι ἡ ὁμοιότης τῆς ὑποθέσεως πρὸς ἀληθινὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα εἶναι ἠθελημένη, καὶ προειδοποιῶντο ἔτσι οἱ θεαταί, ὅτι δὲν ἀποτελοῦσε προῖον δημιουργικῆς φαντασίας, εἶχε καταπληκτικὴν, παγκόσμιον ἐπιτυχίαν. Ἡ ταινία προεβάλλετο ἐπὶ μῆνας

καὶ ἔτη εἰς τὰς μεγαλυτέρας πόλεις τῆς Εὐρώπης καὶ γενικῶς τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἐκατομμύρια θεαταὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον τὴν ἀπήλαυσαν, συνετέλεσε δὲ ὄχι ὀλίγον καὶ εἰς τὴν συνειδητοποίησιν παγκοσμίως καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς πολιτικῆς ἐκείνης δολοφονίας, ἀλλὰ καὶ τῶν δεινῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸ τυραννικὸν καθεστῶς τῆς ἐχούσης ἐν τῷ μεταξὺ ἐπιβληθῆ στρατιωτικῆς δικτατορίας.

Μετὰ τὴν ἀνάδειξιν τοῦ τότε Ἀνακριτοῦ Χρήστου Σαρτζετάκη εἰς τὴν Προεδρίαν τῆς Δημοκρατίας πολιτικοὶ ὑπολογισμοί, ἐμπάθεια καὶ φθόνος ὠδήγησαν ἐλαχίστους εἰς ἀξιοθρηνήτους μωρίας. Ἐφθασαν νὰ ἰσχυρίζωνται δημοσίως, ὅτι δὲν ἦσαν τὰ ἔργα καὶ ἡ συνεχῆς δημοκρατικὴ τοῦ τότε Ἀνακριτοῦ πολιτεία, πὺν τὸν ἀνέδειξαν μετὰ 22 χρόνια (1963 – 1985) εἰς τὸ ἀνώτατον ἀξίωμα τῆς Πολιτείας, ἀλλὰ ἡ ἐξεικόνισις αὐτῶν, ἀπὸ τὸν Βασιλικὸν εἰς τὸ βιβλίον του «Ζ» ἢ ἀπὸ τὸν Γαβρᾶν εἰς τὴν ταινίαν του ! Ὡστε ὄχι ἡ πραγματικότης, ἀλλὰ τὸ εἶδωλόν της ! Δὲν συνετέλεσεν ἡ οὐσία, ἀλλὰ ἡ πολὺ μεταγενεστέρα ἐμφάνισις της εἰς τὸ κοινόν ! Καὶ μάλιστα, διὰ τοὺς ἀνοήτους αὐτούς, δὲν ἔφθανε τὸ γεγονός, ὅτι ἐξ αἰτίας τῆς ὑποθέσεως ἐδημιουργήθη πολιτικὴ κρίσις, ὅτι ἐπὶ σειρὰν μηνῶν ὁ Ἀνακριτῆς καὶ αἱ ἐνέργειαι του ἐδέσποσαν εἰς τὸ ἐνδιαφέρον τῆς δημοσίας κοινῆς γνώμης, ὅπως τὸ φανερῶνουν τὰ καθημερινὰ δημοσιεύματα τοῦ τύπου τῆς ἐποχῆς, ὅτι ὁ Ἀνακριτῆς εἶχε τύχει πρωτοφανῶν ἐπισήμων δημοσιῶν ἐγκωμίων εἰς τὴν Βουλὴν διὰ τὸ ἔργον, τὴν ἀφοβίαν καὶ τὴν εὐτολμίαν του, ὅτι ἡ ἀνάκρισις μὲ τὴν πορείαν της εἶχε προκαλέσει καὶ διεθνῆς ἐνδιαφέρον. Ὅχι, αὐτὰ διὰ τοὺς ἀνοήτους καὶ φθονερούς δὲν ἀρκοῦσαν ! Ἐπρεπε, εἶχε κανεὶς ἀνάγκη, διὰ νὰ πληροφορηθῆ τὴν οὐσίαν νὰ διαβάσῃ προηγουμένως τὸ βιβλίον ἢ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ταινίαν ! Ἀκόμη καὶ οἱ ὑπεύθυνες πολιτικὲς δυνάμεις τῆς χώρας, κατὰ τὴν λογικὴν τῶν φθονερῶν καὶ ἀνοήτων, προηγουμένως δὲν ἐγνώριζαν τίποτε, δὲν παρακολουθοῦσαν τὰ γεγονότα, δὲν εἶχαν μάτια γιὰ νὰ ἰδοῦν (τὶ ἔγραφεν ἐπὶ ἔτη διὰ τὸν Ἀνακριτῆν, τοὺς ἀγῶνες του καὶ τὰ ἐπὶ δικτατορίας πάθη του, ὁ τύπος) καὶ αὐτιὰ γιὰ νὰ ἀκούσουν (τὴν ἔκτασι τῆς ἀπηχίσεως αὐτῶν εἰς τὴν λαϊκὴν συνείδησιν), ἀλλὰ τὸ βιβλίον ἢ τὴν ταινίαν ἐπερίμεναν διὰ νὰ πληροφορηθοῦν τὰ τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς πολιτείας τοῦ Σαρτζετάκη, προκειμένου νὰ μάθουν ποῖος εἶναι καὶ νὰ τὸν ἐπιλέξουν διὰ τὴν Προεδρίαν τῆς Δημοκρατίας ! Καὶ ἡ δημοσιογραφικὴ μωρία καὶ ἀρρωστημένη κακεντρέχεια συνεπέρανε : ὄχι τὰ ἔργα του, ἀλλὰ τὸ βιβλίον καὶ ἡ ταινία ἔπλασαν τὴν εἰκόνα καὶ ἀνέδειξαν τὸν Ἀνακριτῆν, ἄρα τὸν Σαρτζετάκη τὸν ἔκανε Πρόεδρο ὁ Βασιλικὸς ἢ ὁ Γαβρᾶς !

Ὅταν ὁμως ἀπετολήθη τέτοια βλακώδης ἐρώτησις, μὲ τὴν προφανῆ προσδοκίαν καταφατικῆς ἀπαντήσεως, ὁ Γαβρᾶς παρετήρησε :

« ... (τὸν Σαρτζετάκη) δὲν τὸν ἔκανα ἐγὼ Πρόεδρο. Ἐκεῖνος μὲ ἔκανε ὅτι εἶμαι. Πρέπει νὰ τὰ βάλουμε τὰ πράγματα στὴ θέσι τους.

ΕΡΩΤ.- Ἐκεῖνος σᾶς ἀνοίξε μιὰ πόρτα καὶ σεῖς τοῦ ἀνοίξατε μιὰ ἄλλη ;

ΑΠΑΝΤ.- Αὐτὸς ἄνοιξε μιὰ τεράστια πόρτα, γιατί χωρίς αὐτὸν δὲν θὰ ὑπῆρχε ἡ Ἱστορία. Μποροῦσε ὅποιαδήποτε στιγμή νὰ σταματήσει, μὲ τὶς εὐχαριστίες ὅλου τοῦ κόσμου καὶ νὰ γίνη καὶ Ἄρεοπαγίτης».

[Ἀπὸ τὴν συνέντευξιν τοῦ Κώστα Γαβρᾶ εἰς τὸ περιοδικὸν STATUS, τεῦχος 120, Μάρτιος 1998, σελ. 23 ἑπ., ἰδίᾳ σελ. 26].